

L'Iran, la lluita per una nova revolució

Dones al parlament d'Iran. Aquest sector de la població ha estat clau per col·locar el moderat Khatami com a president de la república.

Vint anys després de la revolució islàmica l'Iran actual es debat entre conservadors i moderats. El president de la república, Mohàmed Khatami, moderat, ha fet passos importants per obrir el país, tot i el marcatge constant a què el sotmeten els seus enemics.

L'aniversari de la revolució islàmica de l'Iran no se celebrarà en pau. Els sectors tradicionals que no s'han empassat la derrota electoral del maig del 1997 no han deixat d'atacar el projecte del president de la república, Mohàmed Khatami, obstinat a continuar la política d'obertura econòmica i cultural i a restablir les relacions amb Occident.

Mohàmed Khatami va vèncer el conservador Akhbar Nataq Nuri en les eleccions presidencials del maig del 1997 amb un missatge adreçat als joves, un grup d'edat molt important en un país amb una de les taxes de natalitat més elevades del món. "Necessitem els joves", va argumentar durant la campanya electoral. Khatami es va guanyar uns votants que no havien nascut

quan Khomeini, que continua essent un mite, va arribar a Teheran des de França. Fins aleshores els joves només havien conegut un discurs radical, profundament antiimperialista; les dificultats econòmiques i el dolor causat per la guerra amb l'Iraq, que ha deixat milers de famílies en dol i milers de mutilats, i un rigorós control sobre la forma de vestir i de divertir-se. Khatami, que ja

havia demostrat el seu caràcter més flexible al capdavant del Ministeri de Cultura entre 1981 i 1992, va aixecar tantes expectatives que fins i tot es va parlar d'una "segona revolució". La premsa més oberta li va tirar elogis, especialment després de nomenar alguna dona en càrrecs importants i d'aguantar l'investida dels conservadors. "Mai, ni a l'era de l'emperador Pahlevi, no hi havia hagut una participació tan important de la dona en els afers socials i polítics", es podia llegir a la revista mensual *Jamee Salem*.

Batalla acarnissada. Les dificultats no li han minvat el crèdit. Ben altrament, les investides dels conservadors contra els seus col·laboradors, en especial contra el batlle de Teheran, Gholamhosein Karbastchi, i l'imam d'Ispahan, Khaleddin Taheri, li han fet guanyar popularitat en un ampli sector de la població. En aquesta pugna contra la dreta, Khatami no està sol. Té el suport de l'Aliança de la Línia de l'Imam, populista; del corrent anomenat Kargozaran, més pro occidental; i de l'influent aiatol·lah Alí Montazeri, oposat al guia de la revolució, Alí Khamenei. L'Aliança de la Línia de l'Imam ha evolucionat des de posicions radicals, amb un protagonisme destacat en l'ocupació de l'ambaixada nord-americana i una certa sintonia amb el partit comunista (Tudeh), fins al laïcisme.

A l'altra banda hi ha una bona part de la jerarquia religiosa, sobretot de l'escola de Qom i del Comitè de la Coalició Islàmica; el president del Parlament, el derrotat Nataq Nouri; el guia de la revolució, i el Bazar de Teheran, amb una força financera i moral que no es pot menystenir. El comportament del Bazar va ser decisiu en la caiguda del xa Reza Pahlevi, ara fa vint anys. Enmig d'aquestes dues faccions hi ha algunes personalitats, com ara Rafsandjani, que fa el que pot per apagar el foc.

Els incidents més greus d'a-

La dreta del règim no vol deixar en pau Khatami. La premsa propera als conservadors no para d'atacar els moderats.

questa batalla que amenaça de desestabilitzar l'Iran es van escaure a final de l'any passat, amb l'assassinat de tres escriptors, Mohàmed Mokhtari, Mohàmed Djafar Pouyandeh i Majid Sharif, i del polític Darioush Foruha i la seva dona, Parvaneh Eskandari.

Aquests assassinats van escalfar l'ànim del president Khatami i de l'ampli sector d'iranians que presta suport a les reformes, en especial dels joves. "Volen que ens creguem que el govern és incompetent", va declarar el vice-ministre de l'Interior, Mustafà Tajzadeh, superat pels esdeveniments. Uns quants dies després, el 31 de desembre, milers d'iranians ocupaven els carrers de Teheran protestant per les misterio-

ses morts dels intel·lectuals i prestant suport a Khatami. Davant un escàndol que ja no es podia tapar, el guia espiritual, l'aitol·lah Alí Khamenei, va haver-hi d'intervenir per asserenar els ànims. Els serveis secrets van admetre, el 18 de gener, que uns agents al seu servei havien matat a ganivetades Foruha, dirigent del nacionalista Partit de la Nació Iraniana, i Eskandari a casa seva, a Teheran, el 22 de novembre.

Si bé el cas de Foruha sembla tancat, la dreta del règim no està disposada a deixar en pau Khatami. La premsa acostada als conservadors ataca contínuament els qui donen suport al president. Un dels objectius preferits és el ministre d'Afers Estrangers, Kamal Khazari, que prova de vendre una cara amable de la república islàmica. Després d'una reunió amb el cap de la diplomàcia britànica, Robin Cook, el setembre del 1998 a Nova York, Khazari va anunciar que no perseguirien més l'escriptor Salman Rushdie. "No es farà res que amenaci la vida de l'autor de *Versets Satànics*", va declarar el ministre, després de la reunió amb Cook. La *fatwa* (edictat islàmic), dictada per l'aitol·lah Ruhola Khomeini el febrer de 1989 contra Rushdie, i els assas-

Mural amb la imatge de l'aitol·lah Khomeini pintat el passat 31 de gener per commemorar els vint anys de la revolució islàmica. L'actual guia espiritual, l'aitol·lah Khamenei, segueix el seu conservadorisme.

ARXIU / EFE

Salman Rushdie va ser condemnat a mort per Khomeini el 20 de febrer de 1989. Ara, l'actual president de l'Iran en una mostra del seu oberturisme ha decidit revocar aquesta sentència.

sinats d'opositors kurds a Alemanya i de l'ex-primer ministre Shapur Bakhtir a França havien refredat les relacions entre Europa i l'Iran. Les relacions amb els Estats Units no es podien refredar més perquè no n'hi havia des de la presa de l'ambaixada nord-americana a Teheran, el 1979, i el suport incondicional de Washington a Saddam Hussein durant els vuit anys de guerra amb l'Iraq.

Obrir-se als EUA i a Europa.

Els gestos de Khazari en pro d'Occident, que són un reflex de la política oberturista de Khatami, han estat ben rebuts a les capitals europees i a Washington. Europa, que desitja entrar en un mercat en expansió, va intercedir prop dels EUA perquè no s'apliqués la llei D'Amato, que penalitzava les empreses que invertissin a l'Iran. El 18 de maig de 1998 una delegació nord-americana i una d'europea van acordar a Londres que la polèmica llei, aprovada l'agost del 1996, no s'aplicaria, de moment. De fet, algunes empreses del petroli ja havien decidit de no fer cas de les amenaces nord-americanes. La francesa Total, associada amb la Gazprom russa i la Petronas malaia, havia signat un contracte amb les autoritats ira-

Entre la classe alta de Teheran les festes amb alcohol, música moderna i minifaldilles, es fan sense por.

nianes per explotar una concessió d'hidrocarburs.

A Washington, l'Iran ha deixat de ser la bèstia negra dels anys 80, quan es considerava que la revolució islàmica representava la principal amenaça dels interessos occidentals a la regió. Però encara som lluny de la normalització de les relacions diplomàtiques entre tots dos països. La humiliació soferta pels EUA, quan uns estudiants islàmics els van ocupar l'ambaixada a Teheran durant més d'un any, pesa com una llosa en tot intent de restablir relacions.

El primer pas, el va fer el president Khatami durant la cimera de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), tiguada a Teheran

el desembre del 1997, quan va declarar que calia obrir el diàleg amb els Estats Units. Uns pocs dies després, el 7 de gener de 1998, els nord-americans van quedar parats en sentir Khatami a la cadena CNN fent aquesta declaració: "Admiro el poble dels Estats Units i la seva religió i cultura".

Relaxació de costums. Els conservadors també critiquen la progressiva relaxació dels costums islàmics, tolerada per Khatami, i la política econòmica oberturista. Encara que continua havent-hi controls sobre el vestit de les dones, la policia no és tan rigorosa com fa uns anys. Els xadors de les adolescents ja no són negres sinó grisos, i deixen veure jeans i cabells tenyits, dues transgressions a les normes islàmiques, ara tolerades. A la nit tot es veu d'una altra forma. A les cases del nord de Teheran, on viu la classe alta, les festes amb alcohol, música moderna i minifaldilles, es fan sense por, perquè els policies han deixat de perseguir els infractors. El govern, a més, s'ha resignat a permetre les parabòliques.

En economia, els resultats de la política oberturista iniciada pel president anterior, Haixemi Radsandjani, són més aviat minsos. L'Iran continua dependent del petroli, que representa el 60% de les exportacions, malgrat els intents de modernitzar una economia que encara ha de suportar les conseqüències de la guerra amb l'Iraq i de l'aïllament internacional. Les inversions comencen a arribar, però en la majoria dels casos van destinades al sector d'hidrocarburs, el més segur i rendible.

El rigor pressupostari ha reduït el dèficit, per més que no ha aturat la inflació, que supera el 40%. Una austeritat que pot ser contraproductiva, perquè els conservadors es nodreixen dels desheretats, dels pobres que veuen perillar les subvencions amb el govern de Khatami.

Antoni Castel